

„Kincseit a nemzetnek szánta” - Todoreszku-kiállítás

2016/09/16 - 2017/01/28



Régi adósságot törleszt az Országos Széchényi Könyvtár, amikor a 150 éve született Todoreszku Gyula páratlan értékű könyvtáráról rendez kiállítást. A ritka könyvek mellett korabeli dokumentumok, valamint egykori bútoraik is segítenek megismerni a gyűjtő házaspárt és a gyűjtemény történetét.



[1]Régi adósságot törleszt az Országos Széchényi Könyvtár, amikor Todoreszku Gyula páratlan értékű könyvtáráról készül első ízben kiállítást rendezni. A jelentőségében Széchényi Ferenc és

Apponyi Sándor adományához mérhető gyűjtemény gerincét régi magyarországi nyomtatványok adják, de ősnymtatványokat, kéziratokat, valamint ritka cirill betűs szláv és román nyelvű kiadványokat is tartalmaz. Todoreszku betegsége, majd korai halála akadályozta meg abban, hogy kincseit maga adja a nemzet tulajdonába, így erre vonatkozó akaratát özvegye, Horváth Aranka teljesítette, aki később is nagylelkűen támogatta a gyűjtemény fejlesztését és fenntartását.

A Todoreszku-Horváth Könyvtárról 1922-ben katalógus készült, nem sokkal később a gyűjtemény unikumait is feltárták, ám ezt követően sokáig csend övezte a témát. Legújabb kiadatlan vízjelgyűjteménye és bibliográfiailag ismeretlen román nyelvű nyomtatványai miatt került a gyűjtemény ismét a kutatás homlokterébe.

A kiállítás válogatást nyújt a – kiváló korabeli iparművészek által készített kötési miatt is figyelmet érdemlő – könyvtár ritkán látható kincseiből, egyúttal bemutatja annak történetét, miközben a gyűjtemény sorsával kapcsolatos dokumentumokból, valamint a könyvtárral együtt adományozott berendezési tárgyakból válogat.

Látogatható 2016. szeptember 16. – 2017. január 28. között a Kézirattár folyosóján, a tár nyitvatartási idejében. Olvasójeggyel nem rendelkező látogatóink az időszaki kiállításokat egységesen 400 Ft-os jegy ellenében látogathatják.

Kurátorok: Varga Bernadett (Régi Nyomtatványok Tára), Elbe István (Információszolgáltatási igazgató)

Tárlatvezetések:

- 2016. október 4. 15.00
- 2016. október 11. 15.00

[Galéria](#) [2]



Todoreszku Gyula a könyvgyűjtéshez szükséges anyagi forrásokat édesapjának, a román származású Todorescu Pálnak köszönheti, aki 13 éves korában került Magyarországra. A nagy vagyont szerzett

kereskedőnek és magyar feleségének három gyermeke közül csak az 1866. augusztus 16-án született Gyula érte meg a felnőttkort, akit szülei nagyon féltettek. Már nagynénjének írt korai leveleiből is szelíd, visszahúzódozó fiú képe bontakozik ki. Jellemző, hogy amikor a négy elemi elvégzése után Schnepfenthalba került „német szóra”, folyamatosan hazavágyott. „Minden egyes cédulácskát elteszek, ami otthonról jön” – írta. Az édesapa nem véletlenül választotta épp azt az intézményt a tübingiai kisvárosban, amelynek célja a gyakorlati életre való nevelés volt. Fia azonban – aki minden gyakorlatiasságtól távol állt – nemcsak nem érezte ott jól magát, de szerinte „Schwindel” volt az egész, „hidd el, nem tanulnak itt a fiúk semmit!”

Valami fontosat azért mégis tanult: ekkor történt első találkozása a gyűjtés szenvedélyével. Összebarátkozott ugyanis egy Amerikából jött magyar fiúval, aki bélyegeket gyűjtött. 1879. november 30-án kelt levelében felsorolta nagynénjének, hogy mit szeretne Szent Miklóstól kapni. Ezek közül „csak a bélyegeket ki ne hadd, mert azokat nagyon szeretném kapni”. December végén köszönetként írta: „a bélyegeknek pedig úgy örültem, hogy majd kiugrottam a bőrcsizmomból”. Egy hónap múlva újra ritka magyar bélyegeket és postai levelezőlapokat kért, azzal, hogy „máig több mint 300 bélyegem van, egynéhány levelező lappal”. A régi könyvekkel is ekkor jegyezte el magát: Schnepfenthalba menet egy antikváriumban olyan elragadtatással szemlélte egy bőrkötéses, német nyelvű bibliát, hogy édesapja megvette neki.

Az érettségi vizsgát Budapesten tette le, majd beiratkozott a jogi egyetemre, ahol 1892-ben avatták doktorrá. Ekkoriban már szenvedélyesen gyűjtötte a könyveket, zsebpénze jórészt erre ment el. Joghallgató korában huzamosabb időt töltött Párizsban, s azután is csaknem minden évben hosszabb utazást tett: járt Londonban, Lisszabonban, Bordeaux-ban, San Marinóban, Velencében, Genovában, de eljutott Afrikába is. A német mellé elsajátította a francia és az angol nyelvet – e három nyelv ismerete nélkül nehezen tudott volna tájékozódni a bibliofília szakirodalmában.

Amikor már szakmai körökben is egyre jobban figyelték sikeres gyűjtőmunkájára, s igyekeztek bevonni a közéletbe, ő minden ilyen próbálkozásnak ellenállt.

1910-ben elvesztette atyját, majd 1915-ben édesanyját is – ekörül vette nőül a színésznő Horváth Arankát, aki édesanyja felolvasónője volt. Harmonikusan éltek, ám a háborút, majd az azt követő összeomlást nehezen tudta elviselni. Depressziója kiteljesedett, amikor úgy érezte, mindennek vége – birtokai Erdélyben voltak –, vége a gyűjteményének is, hiszen a kommunista uralom meg fogja fosztani kincseitől. Apatikussá vált, amit elméje elborulása követett. Így élt még három hónapig, majd 1919. november 27-én elhunyt. Mintegy három évtizedes gyűjtőmunkája befejezetlen maradt, és végrendeletet sem hagyott.

Felesége még férje életében közölte a Széchényi Könyvtár igazgatóságával, hogy Todoreshku gyűjteményét a nemzetnek szánta, így biztosítva a páratlan értékű könyvtár megőrzésének és további fejlesztésének lehetőségét. Ezzel Széchényi Ferenc és Apponyi Sándor után Todoreshku Gyula az Országos Széchényi Könyvtár harmadik legnagyobb adományozója lett, amiért a Nemzeti Múzeum főigazgatóságának felterjesztésére a minisztertanács a könyvtár tiszteletbeli igazgatójává nevezte ki s a miniszteri tanácsosi címet adományozta neki. A kinevezés azonban már csak Todoreshku halála után jelent meg hivatalosan a Budapesti Közlönyben. A Kerepesi temetőben, szülei és két, kisgyermek korában elhunyt testvére mellé temették. Sírkövén ma is olvasható: „Tetteiben neve él s messzi korokra ragyog”.

[Meghívó](#) [3]

[Plakát](#) [4]

[Akantisz Viktor: Dr. Todoreshku Gyula és neje Horváth Aranka régi magyar könyvtára A Magyar Elektronikus Könyvtárban](#) [5]

[Todoreshku Gyuláról szóló blogbejegyzéseink](#) [6]

[Cikk a tárlatról](#) [7]

2017/01/06 - 15:07

Forrás webcím: <http://193.6.201.226/kiallitasok/kincseit-nemzetnek-szanta-todoreshku-kiallitas>

Hivatkozások:

- [1] <http://193.6.201.226/sites/default/files/todoreshku-horvat.jpg>
- [2] http://indafoto.hu/nemzetikonyvtar/150_eve_szuletett_todoreshku_g
- [3] <http://193.6.201.226/sites/default/files/tororeshku-meghivo.jpg>
- [4] <http://193.6.201.226/sites/default/files/todoreshku-plakat.jpg>
- [5] <http://mek.oszk.hu/15000/15093/>
- [6] <http://nemzetikonyvtar.blog.hu/tags/TODORESZKU>
- [7] <http://nol.hu/kultura/konyvcsodak-a-varban-1632285>
- [8] <http://193.6.201.226/category/foszotar-es-pozicionalo/kiallitas-archivum-2016>
- [9] <http://193.6.201.226/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek>